

188 piam.

923-24.

Biracala piadalh:

D. Novati laudor

D. Baeri Jeno
profesor umar.

Sebergen, 1924. jumis ko'23:

Refuzandum

Novati

[Signature]
e. d. d. e. p. a. u.

24 VI/25

Refuzandum

Sebergen 924 VII/24
hanny

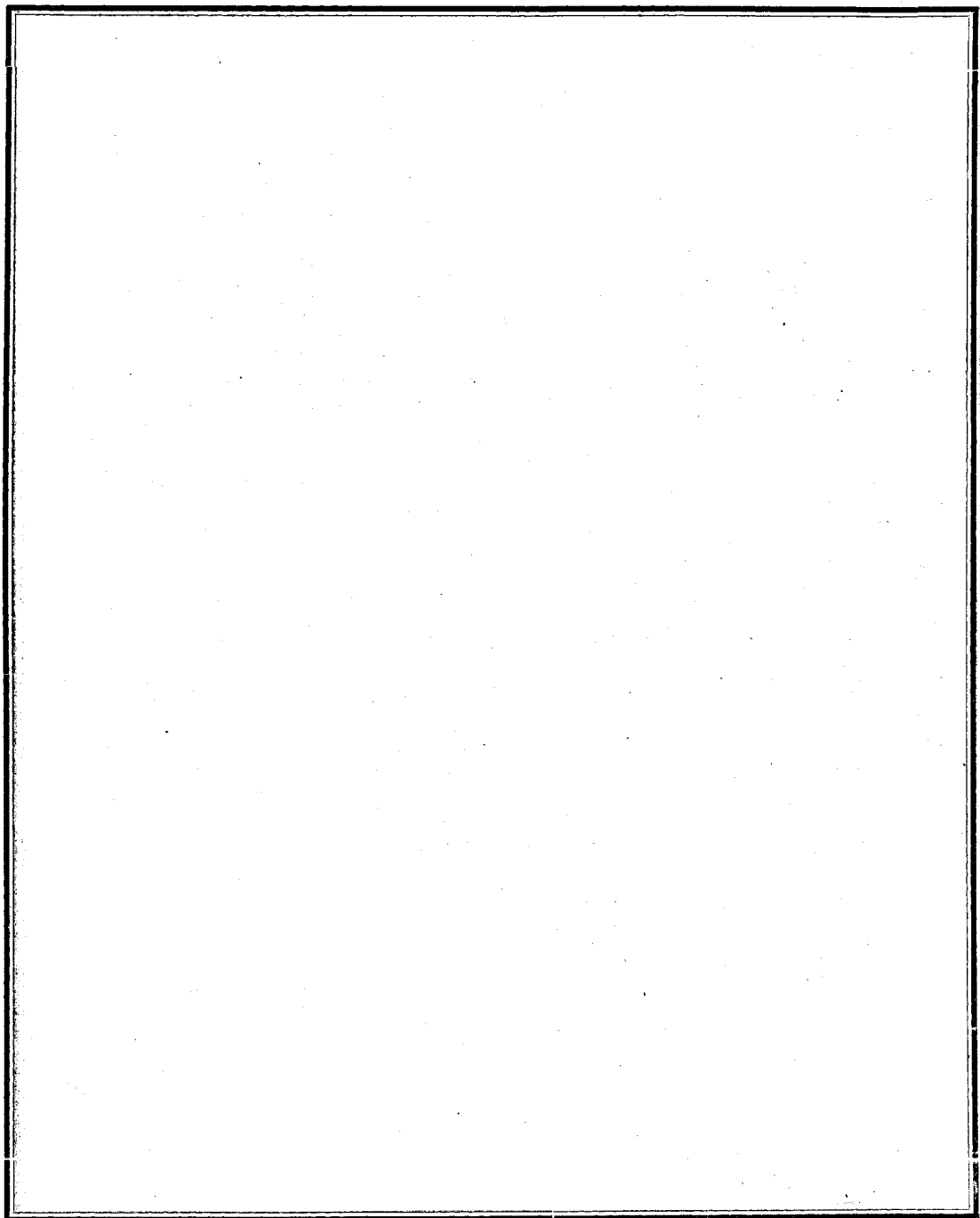
A 2659

Az inquisitorius rendszer
és átalakulásának folya-
mata.

Jogtudományi doctori értekezés.

Írta :
Csáky János.

A 18- adik század végéig a bünvádi eljárásban a körépkor vége óta az európai államok mindegyike a nyomozó rendszert követte.

A francia forradalom döntötte meg ezt a teljesén alapult rendszert - és szabadon követve és átalakítva az angol mintát - accusatorius eljárást létesített s ez a rendszer nemcsak a francia jogban honosodott meg, hanem Napoleon hódító hadjárataival utána a többi európai államokban is. Mintán a béke létrejött a csatározás, utána Európa szerte a szellemi harc váltotta

fel a szgyverek csörgését, mely hosszú értize-
deken át tette gyümölcsözővé a tudományt
s mely a bünpes törén szakkal az eredmény-
nyel járt, hogy az 1848-i események óta a
francia eljárás, a változások eredménye
új alkotmányok következményeképen Európá-
nak nagyobbrán minden államban meg-
nosodott. Ezt a rendszert a népet birodalom
s az osztrák császárság a franciákkal is töké-
letesebbre emelték szakkal, hogy tisztábban s
logikusabbán vitték keresztül az angol rend-
szert.

A nyomozó eljárás kora szakkal letűnt. Az
elantakban a nyomozó rendszer lényegét,
annak alapfőeleit szándékunk kimutatni,
továbbá azokat a körülményeket igazságnak

feltevései, melyek a nyomozó rendszer tarthatatlanságát eredményezték.

A XVIII. század második felében a jogi irodalomban állandóan felmerő levő kérdés volt, hogy miben áll voltaképpen a nyomozó rendszer lényege, sőt heves dogmatikai vitát eredményezett annak a kérdésnek a felvetődése is, hogy vajjon az inquisitorius vagy accusatorius rendszert illeti-e meg az elsőbbség.*

A nyomozó rendszert a vádrendszertől kezdetben azon az alapon válték elválaszthatónak, hogy a nyomozó eljárásnál az eljárás megindítása a magán-egyének akaratától független, hogy az ítélet ténybeli megállapításai nem függenek a felek önkényétől.

* L. Balogh-Ilés-Vargha: I. k. 151. l.

Később hosszú ideig az volt az általános elfogadott nézet, hogy a nyomozó rendszert az választja el a vádrendszertől, hogy ha vád nincs is, a bíró, aki bármely módon szerzett tudomást valamely delictum véghezviteléről, hivatalból, közeledekéből köteles eljárni és erre eljárása tekintetében fő céljának annak kell lennie, hogy az anyagi igazságot derítse ki. Ebben a felfogásban érdekes módon vannak összeegyeztve a hivatalból való eljárás, az anyagi igazság kutatása és a nyomozó elv.

De ezek csak az általánosan elterjedt elméletek. Vannak azok, így

pl. Bienen*, ki a következő ismeréseit
 véli felfedezni a nyomozó rendszernek:
 1. Az üldözésre jogosított állam köte-
 les rákérteni is hivatalból nyomozni, ha
 a sértett azt nem kezdeményezi; 2. A
 vádlott nem érvényesíthet más jogokat,
 mint amelyeket neki a hatósági körök
 méltányossága enged^(?) 3. A vizsgálat
 minden formákhoz és határidőkhöz
 kötve, hanem teljesen szabad; 4. A
 bírói határozatnak azon a meggyő-
 ződésen kell alapulnia^(?) hogy megta-
 lálja az igazságot.

Biztosan az elviletek! Nemcsak
 Bienené, de az csak lényegileg egyező
 Glaser féle, ugyancsak Zachariae,

* L. Balogh-Illó Vargha: I. 152. l.

Ortolan, Carrara theorái) helytelen
 alapfelfogásból indulnak ki, mert
 mindegyik azt téhinti véstefordulnak,
 hogy az állam csak úgy juttathatja
 érvényre a büntetőjog közjogi jellegét,
 csak úgy biztosíthatja a büntettek
 minden esetben való, sértett és vádló
 akaratától független megtorlását,
 ha az anyagi igazság kutatásá-
 ra egységes bírói eljárással történik
 s az anyagi igazság kutatásának
 kell első sorban kiemelkedni az
 egyéb büntető perben. Igen az az
 alapfelfogás az, amint a vádrend-
 szer felé emelték a nyomozó rend-
 szert. *

* Balogh: Magyar bünt. elj. jog. I. 139.

Pedig a nyomozó rendszert lényegesen nem ebben fekszik, hanem abban, hogy az inquisitorius rendszerű, a büntetendő cselekmények üldözéseinek, a bizonyítási anyag egybe gyűjtésének és az ítélet hozásának tennivalói egyesítve vannak egy kézben: az inquisens kézben, aki ennek folytán nem lehet a bűnösség kérdésének pártatlan elbírálója.*

Aki ismeri az emberi pszichét, tudni fogja, hogy egyserűen lehetetlen, hogy egy embert ugyanabban az ügyben egyserűen mind vádló, védő és bíró is legyen. Okvetlen elfogultsággal kell szemben állnunk

* L. Balogh: Magyar bünt. elj. jog I. 139.

tehát más a per kezdete. I
 ez az elfogultság semmiesetre sem
 a vádlott mellett, hanem a vád-
 lott ellen jelentkezik a bírósá-
 g eljárási részében. Mert az, aki valamely
 büncselekmény miatt vád nélkül, hi-
 vatalból eljárást indít, az más ex-
 cel a cselekedetével határozottan
 amellett nyilatkozott, hogy ő jelen
 esetben büncselekményt lát felem-
 rogni s a tettesnek azt véli, aki
 ellen a bünvádi eljárást megin-
 ditotta. Eredménye az eljárásnak
 akkor van, ha felolvartatik a
 büncselekmény és annak tettese.
 A bíróságnak tehát érdekében áll,

hogy ezt kiderítse, tehát tisztán
 legfőbb követelményt a teljes elfogu-
 latlanságot elveszítí és üldözö ha-
 tósággá lesz, melynek tehát hiva-
 tása az, hogy a büncselekménye-
 ket bebizonyítsa, tetteiket kinyo-
 mossa, elfogva a nyomatékot
 a hatósági üldözés érdekében fog-
 ja fektetni, arra fog törekedni,
 hogy a tetselt ellen szóló mo-
 mentumokatolja előtérbe s
 annak bűnösségét, ha csak le-
 het kimutassa.

Vagyis a bírói hatóság an-
 nál inkább vállik üldözö- tehát
 hivatalával ellenkezö-hatósággá

a nyomozó rendszerben, minél pontosabb, lelkiismeretesebb és ambitiosusabb hivatalnok a bíró.

A nyomozó rendszert a per minden fázisának urává és egyedüli activo szereplőjévé a bírót teszi. A bíró hivatalból indítja meg az eljárást, viszi a vizsgálatot, gyűjti az adatokat, vezet mindent s a perbeli külső formákhoz kötve határoz. Úgy érzésig a rendszernél nincs, a védelem szintén hi van zárra, a vádlottnak perbeli jogai nincsenek; az eljárásban maga a vádlott nem olyan faktor, mely önjogu-

lag működik, de „virescuntati obiectum”
 hi a felsőbbség révéről többé-kevésbé
 méltányos bánásmódot érdemel
 hi a maga számára, azesint a-
 mint a felsőbbség bünvirescuntati
 intentionának eltérését előmozdít-
 ja, vagy pedig hátráltatja.” *

Az inquisitorius rendszer birói
 szervezete, mint Fayet mondja
 összpontosítottan és hierarchiailag
 szervezett egységes testületként
 működik. Minden rézre egy-
 irányú tevékenységben merül
 ki: a virescuntati tárgyat képe-
 ző tények miheknti megtörtén-
 tének kiderítése s eme kutatásnak

* Fayet: Bünt. elj. reformjaihoz 2. l.

eredményekje vagy felmentés
 vagy elítélés lesz a határozat,
 vagy valamely közvetítő for-
 mula útján elvitatatik az.
 Az első bíróságok nem mások,
 mint a felsőbb bíróságok ügy-
 vivői, mert a iudicatura lénye-
 ge, melypontja a legfelső fokou-
 van, itt hozza meg a feter-
 jesített adatok alapján a vég-
 leges, döntő ítéletet.

Kérdés most már, hogy mi-
 ben lát-e rendszer övezet a
 bíróságok hatalmával való
 visszaélés ellen? Erre nézve
 hozhatóak a bizonyítékok

méltatásában ~~de~~ feltalálói. A
 bizonyítási szabályok azok, melyek
 itt a személyes szabadság garan-
 ciái ként jelentkeznek. A bírónak
 csak oly bizonyítékokat szabad
 az ítélőhatatalnál figyelembe venni,
 melyek törvényesnek fogadtattak
 el. A bizonyítékok hiválynöje-
 a *regina probationum*-a beis-
 merés. A bíró törekvéseinek tehát
 oda kell irányulnia, hogy a
 vádlott beismerésben legyen.
 Már a tanúbizonyítágnak
 nincs oly ereje, bár ez is
 közvetlen bizonyítéknek
 fogadtatik el.

Közvetlen bizonyítékok nélkül elitélni senki sem lehet a nyomozó rendszerben. A közvetett bizonyítékok legfeljebb arra jöhetnek, hogy ezek alapján a vádlott a vizsgálat alatt a bírósági tanács beleszólása esetén torturának (peinliche Frage, question préparatoire) vehessék alá vagy pedig a bizonyítékok elégtelensége vagy más okokértelmenü fenntartás kimondassék.*

További vezérvonása a nyomozó rendszernek az irásbeliség. Az irásbeliség természetesen függvénye a nyomozó rendszernek.

* Fayet I.: i. m. 4. l.

A bíró a szabad hivatalbeli
 kintatás elve mellett oly módon
 és oly alkalomkor szerzi az
 iradatokat, amint tudja, ebből
 követhetik, hogy minden
 egyes talált adatot azonnal
 irásilag kell fixirozni, hogy
 az ítékezéshez materiaként
 rendelkezésre álljon. Az irás-
 beliség lényege az, hogy az
 ítélet tárgya a per aktá-
 íba felvett körülményekre
 van restringálva, ami ezen
 kívül van, az a bírósá néz-
 ve nem létezőt jelent. „Quod
 non est in actis, non est in

munda." Ezt az ex actis való
 ítélkezést annyira átvitték
 a bíróságok meggyőződésébe,
 hogy még oly esetekben is, mi-
 dőn a terhelt az első fokon
 ítélő bíróság fogházában volt
 letartóztatásban, tehát bírá-
 sának közvetlen közelében volt,
 őt mégsem állították a bírák
 elé, kihallgatására nem is
 gondoltak, védelmének meg-
 hallgatásáról szó sem lehe-
 tett, de az ítélkezés felette
 a vizsgálati iratok alapján
 történt.*

Ehhez járul a bizonyítás

* Balogh: Bírós. elj. jog 142. l.

titkossága, mely terheltre néve
 lehetetlenül teszi, hogy az egész
 bizonyító anyagból kimerítő
 tudomást szerezhesse, de azt
 is, hogy a tényállás minden
 oldalról teljesen megvilágítha-
 tó legyen.

De nem csak a bizonyítás
 titkos, hanem az egész eljárás
 is hogy ez mennyire lehetővé
 teszi a legnagyobb visszaélés-
 het, arra néve az elmul-
 száradok sok keserű és emberi
 értékeit felháborító példák-
 val mutatathatnak rá.

Röviden összefoglalva a nagy.

mozó rendszer vezéreszméit és azok kritikáját, ezek:

1. Az igazság hivatalból való kikutatása; ez helyes elv, de mint kiemeltük nem a nyomozó rendszer hízárolavos ismerete.
2. A iránítobelség. Ez 'lehetetlené' teszi a védelemnek minden irányban való teljesen szabad kifejtését.
3. Az eljárás titkossága. Ez a legnagyobb visszaéléseknek adhat tápot.
4. A közvetlenség hiányának az a hátrányos következménye van, hogy az ítélő bíróság a

miát fejtett kifejtett okok alapján feltétlenül bizonyos mértékig elfogult inquirens utján megállapított tényeken építi fel ítéletét, nem ellenőrizheti vajjon az inquirens helyesen fogta-e fel a tényállást, minden oldalról kimerítette-e a bizonyítás felvételét s hogy a bizonyítékokat helyesen foglalta-e össze.*

5. A kötött bizonyítékok rendszere. Ez a bíró lelkiismeretét a legnagyobb korlátok közé szorítja. Előírja az eskümének hűlőösen kiadandóságát abban, hogy hogy közvetett vagy nem teljes

* Balogh - Illó - Varga : I. 159. l.

bizonyítékok esetén absolutio ad
 instantianak van helye* és aki
 a törvény értelmében nem büntethető az rendkívüli büntetés-
 sel sújtatik, holott az igazság
 követelménye éppen az volna,
 hogy ha valaki bűnös, bűnössé-
 ge mértékéhez képest büntettes-
 sék, ha pedig a bíró bűnös-
 ségére nézve nem győződött meg,
 akkor jelentessék ki ártatlansá-
 gára, s ne alkalmazzák rá,
 a habár enyhébb, de mégis
 meyhelyegyes jellegével bíró
 büntetést a puosta gyarmu a-
 lapján.

* Vándor: Tankegyve: 49. l.

Mindexekben összefoglaltuk a nyomozó rendszert jellemző vonásait. A további kérdés most az, mely körülmények idézték elő a nyomozó rendszert elveinek fokozatos megdőltét. Itt egy logikus, láncszemről-láncszemre követhető folyamatot szemlélhetünk, melynek az alábbiakban rövid és áttekinthető képet igyekezünk adni.

Az inquisitív elve alapján felépített rendszernek első megismerésénél és egyúttal megvárosításánál a tortúra eltörlése által következett be.

A torturán nyugodott voltaképp
 az egész rendszer súlypontja.
 Ez volt a bizonyítás központ-
 ja, ennek segítségével lehet-
 tett a közvetett bizonyítékokat
 a beismerés kicsikarása ut-
 ján közvetlenül tenni,* mikor
 ez meghiúsult, a közvetett bizo-
 nyítékok teljesen elvesztették
 értéküket. Az igazságoszolyál-
 tató működése ép a legsuby-
 sabb eslekményeknél lett meg-
 bízva, mert csak a eslek-
 mények azok, melyeket leg-
 kevesebb szökhöz tanak jelen-
 létében elkövetni. Megfelelő

* Tager: i. m. 5. l.

pötszet a tortura helyébe nem
 akadt. A vizsgálobizóra há-
 sult az a súlyos és kétségmet-
 len feladat, hogy az előbbi, fi-
 zikumra ható eszközök, alkal-
 masára nélkül is, az u. u. szelle-
 mi tortura segítségével kényese-
 ritse a vádlottat arra, hogy
 bűnösségét beismerje. A vizsgá-
 lö bizó hivatalosa volt a vád-
 lott ellenmondásokról való he-
 verése, kihallgatásokról való
 elférvetése, a vizsgálati fog-
 sítq folytatás, kínzó meghosszab-
 bitása, büntetésék kiszabása,
 ha vádlott tagad.

Ezen változás által a bűntel-
 ő per hőcseppontjába a vizsgáló
 bíró került. Ő lett a legfontosabb
 személy, lévén a per legfontosabb
 szakma a vizsgálat. Hogy azonban
 ez újabb rendszert sem tartalmazta
 magát sokáig, aminek az
 volt az oka, hogy az eljárás
 sikere vagy sikertelensége itt
 sem volt biztosított a törvény
 határozományaival által, hanem
 kizárólag azon fordult meg,
 alkalmas-e a vizsgáló bíró
 a vizsgálat kényes és nehéz
 természetű funkciójára.*

Az irrodalom pedig folytonosan

* Fajcs: i. m. 6. l.

támadta a rendszert egész biro-
 nyitási theoriját. Megállapították
 a tudományos viták során,
 hogy a beismerés, vidlott való-
 mása voltokép nem tekiinthető
 másnak, mint a tanu bizonyi-
 tás egy fajának, sőt még annál
 is kevesebb értékű, hisz egyrészt
 vidlottat nem objectiv szempon-
 tok vezeték vallomásaival, más-
 részről nem egyszer erőszak alkál-
 mazásának eredménye az egész
 vallomás. E tudományos cseme-
 cserék eredményezték azt, hogy
 a beismerés elvesztette azt a bi-
 bizonyító erőt, mellyel addig birt

s mind kevésbé lett a regina
 probationumként tekinthető. É
 tudományos viták mutatnak rá
 arra is, hogy nem áll az, mint-
 ha a közvetett bizonyítékok a
 közvetlen bizonyítékoknak alatta
 állásának. A nyomozó rendszert
 támaszó iskola felállította azt
 a tételt, hogy ha egy tény
 megtörténte indiciumok hosszú
 sora által bizonyítottan van,
 az minden esetre inkább mond-
 ható megtörténtnek, mint hogy-
 ha egy vagy két tanu meg-
 hősítik az illető tényre (közvetlen
 bizonyíték). Hisz az utóbbi eset-

nél a bíró a maga megállapí-
 tásában esetleg félre lett vezetve
 az egyes nagyon is valószínű
 tévedéseinek, gyakran előforduló
 könnyelműségének, gonoszságának,
 esetleges elítéléleteinek, ^{folgtak} addig az
 indiciummóddal való bizonyítás
 esetén nagyon is számos egyen-
 nek s emellett még sok körül-
 ménynek is kell arra nézve
 körrejárásania, hogy a bíró
 félrevezethessék. És a bíró maga
 is nem lelkiismeretesebb s ambi-
 ciónusabbra tények kiderítésében,
 ha e tekintetben saját szellemi
 erejére van utalva s nem a

szabványos módon a tanuló ki-
jelentésére kell támasztania ité-
leteit?

De volt egy további körül-
mény is, mely a nyomozó rend-
szer síkjának megismeréséhez hozzá-
járult. A körvelemény előtt is
világossá lett az, hogy mily nagy
veszélyeztetést jelent az állampol-
gári szabadságra nézve a bizo-
nyítékok elégtelensége miatt va-
ló felmentés. (1888)

Az irodalmi viták a bizonyí-
tékok szabad mérlegelésnek tanát
fejlesztették ki. Ezért a bírót
nem köti a bizonyítékok minősége

és megnyitása. Kötelességére az
 tétetik, hogy az általa követ-
 lenül eszleltéktől logikusan igye-
 kezzék a tényállásra következteté-
 seket vonni. Ha az uton arra a
 meggyőződésre jut, hogy terhelt
 bűnös, úgy elitélheti.

A 1838-i római törvény - mint
 Gayet László felhívja figyelmünkét -
 mit tekint engedett a bizonyíté-
 kok szabad mértéklésének, habár
 egyebekben az inquisitorius rend-
 szert teljes mértékben fenntartotta.
 A bizonyítékok szabad mértéklé-
 sének eseménye Franciországhban az
 1791-i törvénnyel jutott diadalra.

A bizonyításai mód általaki-
 tása logikus. köetkezmenykeje
 vonta maga után az egész rend-
 szer további általakulásait. A bizo-
 nyítékok szabad mérleglésre ugyanis
 kivánatosai tette a bíró állásának
 általakulásait is. Mert, mint fentebb
 már említettük, a bíró hatalmi
 tulajdonságait a rendszer ep a kö-
 tött bizonyítás mellett vélte kor-
 látochatni, sőt a bizonyítékok
 szabad mérleglésre megfosztotta
 az eljárásit sine garanciától. El-
 fogulatlanosságát kell biztosítani
 a bírónak, ex pediq csak alkéint
 érhető el, ha nem oly ügyben

kell neki határoznia, melyben a
 bizonyítékokat is saját magának
 kellett produkálnia. Ez természet-
 szerűleg nem eredményezi, hogy a
 vádló utat tör magának: a
 bírói teendőktől el kell különíte-
 ni mindent, ami őt a tárgyalá-
 sban vagy a vádlott előtt érdekel-
 nek alkalmas feltüntetni. A bi-
 ró funkciója el van különítve
 a vád funkciójától, a bíróság
 csak az elébe terjesztett bizonyí-
 tékok alapján ítél, a bizonyítást
 azonban a feleknek kell pro-
 dukálniuk, a bíróság a büntető
 per tekintetében magát szemvedő-

legesen viseli.*

Az inquisitorius rendszer tehát szabad keret adott a bírónak, de meggyőződésében meghátolta azt, az accusatorius rendszer meggyőződését tette szabaddá, de a keret köti meg. Megváltozott tehát a bíróság jogállása, felállították kisebb nagyobb hatáskörrel az állam ügyénél és megteremtették az alakoseri védelem.

De a változás megint magna ritán vonja vissza a bíróságnak megváltozásait is a bírósághoz. Mert vissza a bírósághoz a megváltozott igazságtétel nem tekinthető pusztán vizsgálati

* Finkey: Pankönyve: 89. l.

tárgyának, de az ügyészel szemben
 álló önjoga perbeli félként jelle-
 nik meg előttünk. A bíró nem
 korlátlan ura többé a pernek. Fő-
 tekintésre is megváltozik. A vád
 sikere őt már nem izgatja, ez
 a vádbó dolga, nem az övé.

A bizonyítékok szabad mér-
 leglőse eredményezi az írásbeli-
 ség megszüntét is. „A bíró az
 actaconnó alapján valószínűs
 belső meggyőződést nem sze-
 rehetvén, a régi eljárásban fe-
 derte magát ezzel, hogy az
 elítélés a bizonyítási szabályok-
 nak megfelelő”. Ha azonban most

ugyanő az ugynevezett jogi
 bizonyosság mellett az új bizonyí-
 tási tan folytatán az egész felelős-
 séget kénytelen magára venni,
 módot kell neki nyújtani, hogy
 magukat a bizonyítékokat meg-
 felelő tanulmány tárgyára tegye.
 Nem lévén megadva semmi
 körülmények között a bírónak,
 hogy határozatára nézve döntő ténye-
 ket, magán a vádbeli cselek-
 ményt, érlelhessék és meggyőző-
 séget ezen egyedül megbizható
 alapra fektesse, meghíváshat-
 ja, hogy lehetőleg teljes pótlást
 nyerjen s hogy legalább a mások

éleleteit közvetlenül maga elé
állithassa". *

Érzel a szöbeliségnek, mint
elének győzelme megvalósult.

A nagy átalakulás tehát, mely
az inquisitorius rendszert teljesen
átalakította a torturának, mint
vallatási eszköznek eljítésével
indult meg. Érzel szétbontották
mindacok a láncszemek, melyek
eddig kapcsolóként tartották össze
az egész rendszert. Az inquisitio
egyes részeit egymásután újabbak
váltották fel, olyanok melyek a
bizonyítás új, megújított rend-
szereinek és az állam közjogi in-

* Layer: i. m. 14. l.

létszámújai által biztosított alkot-
mányos szabadságjogoknak meg-
felelőek.

A bizonyítékok szabad mérleg-
lése, külön védhetőség, hatályos
vidékelm, a bíró állásának emelése
a kormányval és a társadalom-
mal szemben, hatáskörének a bi-
ráskodásra való szorítása, a felek
actioja mellett passzív magatartás,
szóbeliség, közzétleniség azok
az eredmények, melyeket az ítél-
vélőbírási processus magával
hozott.

Nem állíthatjuk azonban
azt, hogy az ítélvélőbírási egy-

szerepét ment volna végbe. A fel-
 háborodott közvélemény, (melyet)
 minden visszaélést, melyet a nyo-
 mosó jurt. nevé alatt elkövettek,
 mint okra, magára a rendszerre
 vetette vissza, azokat a biztosíté-
 kokat, melyeket az egyéni szabad-
 ság megővése érdekében írtak
 ki, a rendszernek ip. ellen-
 tétében, a vádperben vélte fel-
 találni. Felkapták a vádper,
 mint divatos politikai jelzőt
 a paraszterőt tulajdonították neki.
 Ez történt 1791-ben Franciaország-
 ban, sőtörtént 1848-ban Német-
 országban.

Az tény, hogy a nyomozó rend-
 szerrel szemben az accusatorius
 rendszer több irányban jelentékeny
 javulást mutat a terhelt és a
 védelem helyzete tekintetében, heges-
 zingia az alapelo, amiből az egész
 rendszer mintegy felépül, hogy t.
 i. a dolog természeténél fogva
 egymástól teljesen eltérő perbe-
 li események ne egy egyén ke-
 zében legyenek egyesítve, de a vád,
 védelem és ítélőhossz teendői
 egymástól elkülöníthessék, mert
 ez az ex me nagy mértékben
 bizonyítja az anyagi igazság
 megvalósulását. Azokban a vád-

rendszer a terhelt helyzetének
 javítása érdekében nem szabad
 öncél gyarant felfogunk, mert
 vannak az igazságos eljárási-
 nak egyéb fontos követelményei is.
 Hogy az a kor, mely a nyomozás
 rendszer minden viszonyait és
 hátrányait elszűrdni volt kény-
 telon, nem tartsa a nyomozás rend-
 szerét a győzelem elakasztó tömül-
 ni az inquisitorius eljárásnak
 még az emléket is, psychologiai lag
 ékthető. De a kedélyek lecsillapo-
 dásával a józan belátásnak fel-
 tétlenül oda kell vezetnie, hogy
 a vádrendszert meg kell és követ-

keresztos keresztül vitele szintén
 nagy mértékben sértene az anyagi
 igazság irvénnyre emelését. Nem
 szabad azt hinnünk, mit a XIX.
 század közepe óta annyit hangoz-
 tattak, hogy csak a tiszta vádper
 mellett vannak terhelt ügyfél jogai
 biztosítva. Nagy hibá miszt a
 tiszta vádper a korabeli apostolai
 sértésről, hogy ők csak az előző-
 ket domborították ki, melyek a
 terhelt helyestire nézve a rend-
 szerrel előállnak, de teljesen fi-
 gyelmen kívül hagyták a kérdés
 másik oldalát, hogy t. i. „a köz-
 vándló hatóságok szervezetése óta

a terhelt helyzete a vádtendőzet
mellett is határozottan kedvezőte-
rebbé vált, mint az őtokban, a
magánvád vagy az állampolgári
vád jog körzetében volt".*

A körvádoló a nyomozás folya-
mán az összes nyomozó hatóságok-
kal rendelkezve a bizonyítékokat
részletesen összegegyítheti a vád bi-
zonyítékait, garancia viszont nincs
terhelt érdekének figyelembe vé-
telére. A vád indoklás nélkül va-
ló eljuthetése lehetetlenül teheti ter-
helt rehabilitációját.

Mivel a törvénnyel vádper mellett
a bíróságnak teljesen passzív a

* Balogh: Bűnr. elj. jog: 134. l.

szerepe, a viszálylatot, mint in-
quisitorius tevékenységet nem telje-
sítetné s. a bírónak tartózkodnia
kellene a materialis védelem ten-
dőtől is" *.

Megállapítható, hogy a tiszta
vádperben a körvaidló és a terhelt
helyzete nem volna egyenlő, mert
a terhelt mind szeméni ereje
szempontjából, mind a rendelkez-
ésére álló eszközöket tekintve ma-
gyon hátrányos helyzetben van a
körvaidlóhoz képest.

Megállapítható e rövid fel-
sorolásból, hogy a tiszta vádreud-
orok a maga természeténél al-

* Analogh: Bünt. elj. jog: 135. §.

kalkulációiban szintén nem veszt-
 hetett a kívánt eredményre. Ez ered-
 ményezi azt, hogy a XIX. század tör-
 vénykezzei, ha tagadják is, vol-
 taképpen nem a tiszta vádrendszert
 emelik előnyre, de ami a nyomó-
 zó rendszerből helyre azt megtart-
 ják, viszont a vádrendszert helytelen
 léteinek megvalósításától tartó-
 ksdnak a így léteiteneik mintegy
 compromissumot a két rendszer kö-
 zött. A tudomány által is ajánlott
 egyes rendszer valószínűleg így meg,
 melynek szerfelett eltérő alakra-
 tai vannak. A continentalis jog-
 fejlődésre az az alakja gyakorolta

a legnagyobb kártát, melyet a na-
poloni törvényhozás okozott nek.

Forrás munkák :

Dr. Fayer László : Bünvádi eljárásmunka reformjához . 1884.

Balogh - Illés - Wargha : A bünvádi perrendtartás magyarázata I. köt. 1898.

Balogh Jenő : Magyar bünvádi eljárás jog . 1901.

Sinkey Terenc : A magyar büntető perjog tankönyve . 1916

Vámbéry Rusztem : A bünvádi perrendtartás tankönyve . 1916.

REGISTRACIJA KOSOVAR
12/162/1953